

Fårekjøtt fra New Zealand - noe vi må venne oss til?

Lite lammekjøtt på lager førte til at det fra midten av februar i år ble åpnet for å importere lam og sau til nedsatte tollsatser til ut april. Størstedelen er forventet å komme fra New Zealand. Resultater i rapporten «Saueholdutsikter 2012» fra Landbrukets utredningskontor indikerer at dette kan bli en mer permanent situasjon, dersom man ikke lykkes i å øke saueproduksjonen, skriver kronikkforfatterne, som også har skrevet rapporten.

Med utgangspunkt i de siste års endringer i produksjonen av saue- og lammekjøtt, forventes det å bli produsert 8 prosent mindre kjøtt i 2012 enn i 2006. Samtidig ligger det an til en befolkningsvekst på 3,6 prosent. Om dette blir det virkelige utfallet, vil det bli produsert mindre lammekjøtt enn det som kan omsettes innenlands.

Nå er ikke hensikten med denne typen kartlegginger og framskrivninger å få rett i 2012, men å komme opp med informasjon som kan bidra til at nødvendige tiltak iverksettes tidsnok, slik at et en ikke kommer i en slik uheldig situasjon. Temaet for denne kronikken er derfor hvorfor underdekning bør unngås, og å vise mulige tiltak som kan iverksettes for å hindre at man nå går inn i en lengre periode med for lite norsk saue- og lammekjøtt.

Konsekvenser

Det første direkte utslaget av for lite saue- og lammekjøtt er at aktiviteten for å få omsatt mer kjøtt, vil bli redusert. På sett og vis vil man da gi opp å forsyne et opparbeidet marked. Nå har forbruket av saue- og lammekjøtt per innbygger ligget på om lag 6 kg over lengre tid, samtidig som det brukes stadig mer av andre kjøttslag. Andre kjøttslag vil derfor søke å benytte det tomrommet som for lite sauekjøtt vil etterlate. Det innebærer at andre kjøttslag vil styrke sin relative posisjon overfor saue- og lammekjøtt.

Et alternativ for å fylle tomrommet er å importere sauekjøtt, for å ivareta det opparbeidete markedet. En tilfredsstillende da (kanskje) forbrukernes behov, men til en ukjent pris.

Det er to kritiske faktorer her: En betydelig større import av sauekjøtt vil åpne nye importkanaler. Det er også en reell fare for at de blir permanente.

Det vil også kunne bli stilt spørsmål ved hele norsk landbruks evne til å levere det som er forventet.

I et av de politisk førende dokumenter for norsk landbrukspolitikk, Stortingsmelding 19 (1999-2000), går det fram at det som det er naturlig grunnlag for å produsere i Norge, bør produseres i Norge. Saue- og lammekjøtt har vært et produkt det absolutt har vært et naturlig grunnlag for. Dette er også et paradoks, all den tid sauenæringen står for flere av de tilleggsverdiene en ønsker å profilere norsk landbruk med, som bruk av utmark og dets bidrag til å holde landskap åpne. Slik sett er det grunn til å hevde at en permanent underdeknings-situasjon på sau vil kunne svekke hele norsk landbruks renommé.

Mulige tiltak

I driftsgranskningsmaterialet fra NILF går det fram at saueholdet har dårligst lønnsomhet i jordbruket. Det innebærer at bare en liten del, kun 20 prosent, av nettoinntektene i et sauehold hentes fra jordbruket. Det tilsvarende tallet for bruk med kombinert melke- og storfeproduksjon er 48 prosent. Derfor kan det synes som om alle bidrag som er med på å styrke økonomien i sauenæringen, vil være konstruktive. Her er det snakk om muligheten for å heve både prisene og tilskuddene.

Samtidig er det en kjensgjerning at økte priser og tilskudd knyttet til produksjon alene, i begrenset grad kan sikre saueholdet. Til det er produksjonen for liten på hver enkelt gård. Utfordringen til avta-

lepartene er derfor å komme opp med virkemidler som kan bidra konstruktivt.

I diskusjonen som vil foregå utover våren om virkemidler overfor sauenæringen, bør en derfor forsøke å tenke vidt og litt nytt. Situasjonen ved inngangen til 2007 er at man trenger alle produsentene i tida som kommer. Det innebærer at en bør sørge for å innrette virkemidlene slik at de ikke virker ekskluderende for verken de med liten eller stor produksjon.

Siden mye av saueholdet er kombinert med annet husdyrhold eller yrke utenfor jordbruket, vil det være lurt å se om det er rom for tiltak som gjør det mer interessant å satse stort på sau. Et forhold det kan ses nærmere på, er begrunnelsen for kun å betale ut husdyrtilskudd til de 200 første sauene over ett år. Til forskjell fra de fleste andre husdyrproduksjoner, der produksjonen har vokst selv om det har blitt færre produsenter, har ikke sauebøndene lyktes i å dekke hele gapet etter de som har sluttet. Offensiv grep bør derfor tas for å øke produksjonen.

Videreutvikling

Beitetilskuddet er et av virkemidlene som kan videreutvikles. Det kommer alle produsenter (store og små) til gode, og det stimulerer til en husdyrproduksjon som støtter opp under bekjempelsen av gjen- groing og bidrar til aktiv bruk av utmarka.

I 2004 ble det tatt aktive grep for å fremme produksjonen av kvalitetslam. Det er bred enighet om at innføringen av å få tilskudd til lam etter hvilken kvalitet de oppnår i klassifisering, har hatt ønsket resultat. Det er derfor et tiltak det er verd å ta med seg framover og videreutvikle.

Kvalitetsselementet er også viktig fordi det bidrar til opprettholde interessen for saue- og lammekjøtt. I tillegg bidrar bedre kvalitet til å øke anvendelsesgraden.

I denne forbindelse bør også vektgrensene vurderes. Hvis kvaliteten kan opprettholdes eller bedres, samtidig som man hever grensen fra 23 kg på stjernelam, vil det bidra til å redusere behovet for import av lam i årene som kommer.

Betydelig utfordring

Næringen står framfor en betydelig utfordring i å klare å forsyne det innenlandske markedet med norsk saue- og lammekjøtt i årene fram mot 2012. I det burde det ligge gode utsikter for dem som ønsker å satse på sau i årene som kommer. Det er derfor viktig at man i utforming av virkemidlene ikke undergraver disse mulighetene.

Odd Lutnæs

Landbrukets utredningskontor

Åge Klepp

Landbrukets utredningskontor

Ingen vei forbi

Enda en gang har en europeisk domstol – denne gang selveste EF-domstolen – slått fast at boplikten er i strid med prinsippet om fri flyt av kapital.

Når domstolen i tillegg la vekt på at et krav om boplikt er tvisomt i forhold til menneskerettighetene, var det i realiteten ingen vei utenom. Senterpartiets landbruksminister Terje Riis-Johansen, (...) kan like godt først som sist sette i gang en utredning om hvordan Norge må endre lovgivning på området.

(Leder i Agderposten)

Uendra utvikling

Tala syner at landbruket i heile Telemark sakkar akterut i høve til andre delar av landet som Jæren, det sentrale Austlandet og sentrale delar av Trøndelag. Denne utviklinga har ikkje endra seg sjølv om landbruksministeren kjem frå Telemark og heile tida snakkar varmt om å ta vare på og ruste opp dei små og mellomstore familiebruka. Den såkalla utviklinga går sin gang også under Riis-Johansen si leiing.

(Forskar Solveig Svardal, Telemarksforskning, til Vest-Telemark Blad)

Ansvarsfull jobb

Det er eit stort ansvar å vere avløysar. Det viktigaste er etter mitt syn at ein har lag med dyra, og at ein er medviten ansvar. Ein skal hugse på at krava i landbruket har vorte større på mange område.

(Dagleg leiar Morten Feiring, Søre Sunnmøre Landbrukstenester, til avisa Møre-Nytt)

Rekordtap

Tapet av sau på utmarksbeite i de organiserte beitelagene i Oppland i fjor, var det største siden registreringene startet i 1970.

Etter to år med nedgang, fikk vi i fjor rekordhøye tap, konstaterer Fylkesmannens miljøvernnavdeling.

(Oppland Arbeiderblad)

Svartmaling skader

Vi må vere flinke med å vere positive når vi snakkar om landbruket. Det er berre landbruket sjølv som taper på å seie at alt er så svart.

(Ordførar Hans-Olav Myklebust (Frp), Ørsta, i avisa Møre-Nytt)

Katastrofal utvikling

Et vell av reguleringer og støtteordninger har gitt et fett byråkrati og en mager bondestand. Inntektsutviklingen er katastrofal, og subsidier på 20 milliarder kroner er ikke nok til å stoppe flukten fra landbruket.

Vi unner ingen familie å leve av en årslønn på under 170.000 kroner. Selv om mye frisk luft og vakre omgivelser kommer til tillegg.

(Reportasje i Kapital)

Feilslått politikk

Vår lidenskap for norsk landbrukspolitikk skyldes at den er feilslått, kostbar og en hån mot verdens fattigste land (G21-gruppen) som krever at vi gir dem lettelse i Norge. Men det skjer ingenting. Vi har nemlig vernet bøndene.

(Redaktør Trygve Hegnar, Kapital)

Nødvendig diskusjon

Jeg er enig i at bondelaget kan kritiseres for noen sider ved behandlingen av samdriftsbønder. Men jeg mener det er bedre å være med i bondelaget. Situasjonen blir ikke bedre hvis noen velger å stå alene. Nå er vi nødt til å ta diskusjonen om hvordan samdriftsbønder står i bondelaget.

(Samdriftsbonde Livar Nedrebø, Garpestad, til Jærbladet)

Absurd situasjon

Frå Voss kjem den alarmerande meldinga om at produsenten av Vossafår, den tradisjonsrike spekepølsa basert på ei 70 år gammel oppskrift, vurderer å måtte endre innhaldet. Årsak: Svik-tande tilførsler av småfekjøt.

Situasjonen er absurd og manar til ettertanke. Me har optimale produksjonsvilkår. Norsk lammekjøtt blir rangert i verdsklasse, og forbrukarane kjøper gjerne av desse varene. Men råd til å utnytte dette potensialet har me tydelegvis ikkje lenger i dette landet.

(Leiar i avisa Hallingdølen)

